บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1 .วิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา 2. พัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และ 3. ตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาจำนวน 454 คน และกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบที สถิติทดสอบไคสแควร์ ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยจากผลการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. โดยภาพรวม ครูมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด 9 มโนทัศน์ ในจำนวนนี้เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจำนวน 6 มโนทัศน์ และเป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้จำนวน 3 มโนทัศน์ ครูมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 4 ขั้นตอน (การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) ในระดับปานกลางถึงมาก

2. กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ผลการตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

3. คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในช่วงหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยจำนวนครูที่ปฏิบัติระดับสูงมีมากกว่าจำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับกลางและระดับต่ำ คะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานสูงกว่าคะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Abstract

The purposes of the present research and development study were (a) to examine teachers' misconceptions and their current performance in using portfolio for elementary school student assessment, (b) to develop a process to change teachers' misconception in using portfolio for elementary school student assessment, and (c) to examine the effectiveness of the developed process to change teachers' misconception in using portfolio for elementary school student assessment. Participants consisted of two groups. The first group, 454 elementary school teachers, was for the examination of teachers' misconceptions and their current performance in using portfolio for elementary school student assessment. The second group for the examination of the developed process effectiveness were divided into two subgroups, i.e., (a) the experimental group of 20 elementary school teachers which participated in the developed process, and (b) the control group of 20 elementary school teachers which did not participate in the developed process. Research instruments were questionnaire and manual for changing teachers' misconception in using portfolio for elementary school student assessment. Quantitative data were analyzed by using descriptive statistics, i.e., frequency, percentage, mean and standard deviation, as well as inferential statistics, i.e., t-test, and Chi-square test. Qualitative data from an interview were analyzed by using content analysis, and analytic induction.

Results were summarized as follows:

1. Overall, teachers had misconceptions on nine concepts. Six concepts were about the principles of student portfolio assessment and three concepts were about the utilization of the results from student portfolio assessment. Teachers implemented the four main steps of student portfolio assessment [i.e., (a) planning for the portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products] at a medium to high level.

2. The developed process to change teachers' misconception in using portfolio for elementary school student assessment consisted of four main steps, i.e., (a) self-analysis, (b) identification of the differences between the reasonable concepts and the pre-existing concepts, (c) understanding of the reasonable concepts, and (d) changing the misconception. Based on the experts' opinions, Quality of the components in the developed process was in a high to highest level.

3. Teacher score on the use of portfolio for elementary school student assessment after the participation in the developed process was statistically higher than that before the participation at the .01 level. After the participation, the numbers of teachers implementing the four main steps of student portfolio assessment were statistically different among each implementation level at the .01 level. There were more teachers implementing the four main steps in a high level, comparing to those in a medium and low levels. Teachers who participated in the developed process significantly had higher score on the use of portfolio for elementary school student assessment than those who did not participated at the .01 level.